

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra statistiky

Teze k diplomové práci

**Analýza současného stavu a perspektiv
osobní letecké dopravy v ČR**

Autor diplomové práce:

Kristina Cigánková

Vedoucí diplomové práce:

Doc.Ing.Rudolf Zeipelt, CSc.

Praha 2004

1. Úvod a cíl práce

Diplomová práce se zabývá problematikou osobní letecké dopravy v České republice. Cílem práce je zpracovat statistická data, vyhodnotit na jejich základě dosavadní trendy vývoje osobní letecké dopravy v ČR a provést prognózu na následující tři roky.

Literární rešerše je průřezem historického vývoje českého letectví od minulosti až po současnost. V metodice práce jsou rozebrány statistické veličiny, funkce a použité programy pro zpracování podkladů.

Hlavní náplní diplomové práce je statistická analýza pohybů letadel na nejdůležitějších letištích České republiky, mezi které patří letiště Praha-Ruzyně, Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov a letiště Karlovy Vary. V diplomové práci je dále zanalyzována společnost ČSA, a.s. jako majoritní český letecký dopravce, u které je provedena analýza počtu přepravených cestujících a pohybů letadel. Posledním rozebíraným aspektem je analýza pohybů letadel na letiště M.R. Štefánika v Bratislavě pro srovnání osobní letecké dopravy v České a Slovenské republice.

Statistická analýza je provedena z údajů posledních sedmi let. Důvodem je ta skutečnost, že ucelená data jsou Řízením letového provozu ČR zpracovávána až od roku 1995.

Na základě provedené statistické analýzy jsou vypracovány perspektivy a prognózy osobní letecké dopravy v České republice. V této prognóze jsou uvedeny i vlivy na statistický model vývoje, které musí být brány v ohledu při posuzování vývoje reálného letového provozu.

2. Současný stav osobní letecké dopravy v ČR

Osobní letecká doprava po roce 1990 má stále stoupající tendenci. Toto se zejména týká hlavního českého letiště Praha-Ruzyně. Každoročně přibývají nové destinace z Prahy do zemí Evropské unie. Dále se velmi dynamicky rozvíjejí spoje nízkonákladových leteckých společností, v současné době hlavně do Velké Británie. S rozvojem cestovního ruchu u nás souvisí i větší počet charterových letů, a to nejen v hlavní letní sezóně.

Majoritní podíl více než 75% na letecké dopravě má letiště Praha Ruzyně, dále pak Brno-Tuřany, Karlovy Vary a Ostrava-Mošnov. V neposlední řadě se v ČR rozvíjí i letecká přeprava zboží. Na letišti Praha-Ruzyně se v nedávné době postavil Cargo terminál sloužící výhradně nákladním letadlům. Do Prahy létá i několik pravidelných nákladních leteckých spojů.

2.1 Nízkonákladové letecké společnosti

Po boomu v zemích západní Evropy v devadesátých letech 20. století prodělávají nízkonákladové letecké společnosti v posledních dvou letech velký rozvoj i v České republice. S naším vstupem do EU s dá očekávat, že zájem především o evropské destinace za ceny ve výši jízdenek na autobus mezi lidmi i nadále poroste.

Zatímco ještě v roce 2002 činil podíl cestujících využívajících služeb low-cost dopravců na letišti Praha-Ruzyně 5,4%, tedy 340 000 přepravených cestujících, v roce 2003 to bylo 9,1%, tedy téměř 680 000 cestujících. Meziroční nárůst počtu lidí, kteří při svém letu do nebo ze zahraničí zvolili nízkonákladové dopravce, byl v roce 2003 téměř dvojnásobný.

V současné době nabízí pražské letiště bezkonkurenčně nejlepší možnost, jak cestovat s low-cost aeroliniemi v rámci celého středoevropského regionu. Díky tomu se Praha-Ruzyně stala zajímavým výchozím bodem jak pro cesty našich i cestujících blízkého zahraničí.

2.2 Charterové dopravci

Z vývoje leteckého trhu je patrné, že v období následujících pěti let nelze očekávat výraznější růst trhu charterové letecké přepravy. Do/z ČR bylo na charterových letech v roce 2003 přepraveno téměř 1 560 000 cestujících.

Vzhledem ke stále náročnějším podmínkám na trhu letecké přepravy budou i charteroví dopravci nuceni hledat další oblasti pro svůj další rozvoj. Obecně lze očekávat rozvoj dálkové charterové přepravy do exotických zemí.

Významným faktorem, který ovlivní situaci na trhu v ČR, bude vstup do EU. Dojde k pádu obchodně politických bariér a lze očekávat příchod zahraničních přepravců, pro které může být Česká republika zajímavým trhem.

3. Statistická analýza pohybů letadel na letištích v ČR

Tato statistická analýza je zaměřena dopravní letiště v České republice, které zahrnují letiště Praha-Ruzyně, Ostrava-Mošnov, Brno-Tuřany a Karlovy Vary. Všechna tato letiště mají statut mezinárodního letiště. Majoritní podíl z celkového počtu přepravených cestujících má letiště Praha-Ruzyně. Ostatní letiště mají spíše regionální charakter a jsou často využívána také malými leteckými dopravci.

Předmětem statistické analýzy je vývoj počtu pohybů letadel na letištích v ČR. Sledovaný vývoj je v období let 1996-2002. Na základě těchto údajů budou vypočteny základní statistické charakteristiky, bude provedeno vyrovnání trendu a předpověď na další tři období.

Grafy zobrazují průběh celkových pohybů letadel v jednotlivých letech a prognózu na další tři období.

Počet pohybů letadel jako sledovaná proměnná zahrnuje v sobě mezinárodní i vnitrostátní přepravu a je složena z příletů a odletů.

Podkladové údaje byly získány z údajů ČSL (Česká správa letišť). Vývoj těchto údajů je sledován ročním souhrnem hodnot.

3.1 Analýza pohybů letadel Praha-Ruzyně

Letiště Praha-Ruzyně je největším mezinárodním letištem v ČR. Počet pohybů letadel od roku 1996 neustále roste. Od roku 1996 došlo k nárůstu pohybu letadel o 31 %. V roce 2002 bylo na letišti Praha-Ruzyně zaznamenáno 103 557 pohybů letadel.

Podle provedené analýzy by v roce 2005 mělo být na letišti Praha-Ruzyně o necelých 10 tis pohybů letadel více.

Nárůst letecké dopravy na letišti Praha-Ruzyně odráží zejména zvýšení frekvence leteckých spojení do západní Evropy. Na tomto nárůstu se podílí otevření nových destinací, které pravidelně provozuje ČSA. V posledních čtyřech letech se také podílí nízkonákladoví dopravci, kteří nabízejí cestujícím cenově přijatelnou dostupnost letecké dopravy pro širší okruh zákazníků.

3.2 Analýza pohybů letadel Brno-Tuřany

Letiště Brno je významným leteckým dopravním uzlem Jihomoravského kraje. Největší podíl na leteckém provozu mají sezónní charterové lety leteckých společností ČSA, Fischer Air a Travel Service a nákladní letecká přeprava.

Na tomto letišti byl zaznamenán od roku 1996 do roku 2000 pokles pohybů letadel. Nejméně pohybů bylo zaznamenáno v roce 2000 a to 6 811 pohybů. V roce 2002 byl největší počet pohybů letadel ve sledovaném období. Nárůst v tomto roce je 20 % oproti roku 1996.

Odhad na rok 2005 je 15 552 pohybů letadel. Vzhledem ke kolísavému vývoji pohybů letadel na letišti Brno-Tuřany lze předpověď na následující tři období hodnotit jako málo kvalitní.

V posledních třech letech se letecká doprava na letišti Brno-Tuřany výrazně zvýšila díky využívání tohoto letiště menšími dopravci pro nepravidelnou přepravu. Dále je toto letiště častěji využíváno obchodníky, kteří mají aktivity v tomto regionu (např. veletrhy).

3.3 Analýza pohybů letadel Ostrava-Mošnov

Mezinárodní letiště Ostrava-Mošnov je regionálním letištem v České republice. Slouží jako významný vstupní bod do průmyslového regionu severní Moravy a Slezska.

Počet pohybů letadel na letišti Ostrava-Mošnov se pohybuje okolo 7 400 pohybů za rok. Vývoj počtu pohybů na tomto letišti od roku 1996-2001 má klesající tendenci. V roce 2001 bylo uskutečněno nejméně pohybů na tomto letišti a to 6 295 pohybů za rok. Rok 2002 byl zlomovým bodem v poklesu počtu pohybů.

Vývoj letecké dopravy má podobný charakter jako na letišti Brno-Tuřany, a to že v roce 2002 byl znatelný nárůst pohybů letadel. Tento nárůst v sobě odráží zvýšení charterových letů organizovaných cestovními kancelářemi v regionu. Počet pravidelných leteckých spojení na tomto letišti se v daném časovém období nemění.

3.4 Analýza pohybů letadel Karlovy-Vary

Letiště Karlovy Vary je perspektivním letištěm pro lázeňský ruch v Karlových Varech, Mariánských Lázních a Františkových Lázních. Zajišťuje i dopravní obslužnost tohoto regionu pro turistický ruch a podnikatelské aktivity.

Vývoj v letech 1996-2000 byl poměrně stálý bez velkých výkyvů. V tomto období patřilo letiště Karlovy-Vary podle počtu pohybů letadel k nejméně využívanému letišti. V průměru bylo zaznamenáno 6 tis pohybů letadel.

Rok 2002 se i zde stal zlomovým bodem. V roce 2002 oproti 2001 byl nárůst pohybů letadel o 103 % a to na 10 281 pohybů za rok.

Odhad vývoje pohybů na tomto letišti je zvýšení na 11 413 pohybů letadel. Tento odhad je málo pravděpodobný z důvodu velkého nárůstu v roce 2002.

Výrazný nárůst po roce 2001 byl způsoben zavedením pravidelného leteckého spojení mezi Karlovými Vary a Moskvou, které bylo zavedeno z důvodu poptávky cestujících z bývalého Sovětského svazu.

4. Letecká společnost ČSA, a.s.

V další části práce je zanalyzována společnost ČSA, a.s. Letecká společnost ČSA, a.s. byla vybrána pro jako majoritní český letecký dopravce, u kterého je analyzován vývoj počtu přepravených cestujících a pohybů letadel této společnosti.

České aerolinie (ČSA) jsou vlajkovým dopravcem České republiky. Z Prahy, hlavního města České republiky, nabízí ČSA spojení do většiny hlavních měst v Evropě a do tranzitních bodů v Severní Americe, na blízkém a středním Východě.

Analýza je prováděna v období let 1990-2002.

4.1 Analýza počtu přepravených cestujících společností ČSA, a.s

Od roku 1990 do 2002 je společností ČSA, a.s. zaznamenáván neustálý nárůst počtu přepravených cestujících. Nejmenší počet přepravených cestujících byl v roce 2001 a činil 974 500 přepravených cestujících. České aerolinie přepravily v roce 2002 rekordních 3,065 milionu lidí, zatímco v roce 2001 to bylo již 2,88 milionu cestujících. Meziročně stoupl počet přepravených cestujících na pražském ruzyňském letišti o 10 %.

V následujících obdobích je očekáván neustálý růst počtu přepravených cestujících. V roce 2005 byl měl počet stoupnout na 3,7 milionu přepravených cestujících.

Plynulý nárůst počtu přepravených cestujících je zejména způsoben otevřením leteckého trhu směrem na západ a to jak do počtu destinací tak i frekvence leteckých spojení.

4.2 Analýza pohybů letadel společnosti ČSA, a.s.

Počet pohybů letadel koresponduje s nárůstem počtu přepravených cestujících. Počet pohybů letadel společností ČSA, a.s. má ve sledovaném období stoupající tendenci. Od roku 1990 do roku 2002 došlo k celkovému nárůstu o 140 % (z 10 012 na 24 453 pohybů letadel). Tento velký nárůst je způsoben otevřením leteckého trhu směrem na západ a rozšíření počtu destinací, které společnost ČSA, a.s. nabízí.

Odhad budoucího vývoje lze považovat kvalitní díky plynulému vývoji v počtu pohybů letadel. Dle odhadu se předpokládá, že v roce 2005 bude mít společnost ČSA, a.s. o 5 tis pohybů za rok více než v roce 2002.

Zvýšení počtu letů je důsledkem větší frekvence a využitosti letadel.

5. Srovnání letecké dopravy ČR a SR

Pro srovnání osobní letecké dopravy byla vybrána Slovenská republika, z důvodu obdobné ekonomické i polohopisné situace. V České republice je nejvýznamnějším letištěm Praha-Ruzyně, které se nachází v hlavním městě. Obdobně je tomu tak i ve Slovenské republice, kde nejvýznamnějším letištěm je letiště M. R. Štefánika Bratislava. Z tohoto důvodu bude srovnáván počet přepravených cestujících a pohyb letadel na těchto letištích.

Srovnání bylo provedeno pouze v období let 2000-2003, z důvodu dostupnosti zdrojů, které mohou být srovnávány.

Letiště Praha-Ruzyně odbavuje v průměru 17x více cestujících než letiště M.R. Štefánika. Pohyby letadel jsou také vyšší na letišti Praha-Ruzyně. Je to způsobeno tím, že Slovenská republika má asi o 41 % menší zeměpisnou rozlohu a je více na východ. Poloha SR a zejména letiště Bratislava je méně výhodná pro blízkost velkého mezinárodního letiště Wien Schwechat. Letiště Bratislava má v porovnání s letištěm ve Wien spíše „regionální charakter“.

6. Perspektivy a prognózy vývoje dopravních letišť v ČR

Vstup České republiky do Evropské unie bude ovlivňovat zejména letiště Praha-Ruzyně. V současné době letecký provoz každoročně narůstá a při současném trendu bude do roku 2005 překročena kapacita letiště. Stěžejním úkolem je výstavba nového Terminálu Sever 2, projekt je nazýván EUROPA. S dokončením terminálu by mělo dojít k dalšímu posílení intenzity leteckého spojení Prahy jak s evropskými, tak i zámořskými destinacemi.

Výkony letiště Praha – Ruzyně v počtech pohybů letadel se v posledních letech blíží ke kapacitní hranici dráhového systému, a proto je nutné zvýšit jeho kapacitu tak, aby se nestal omezujícím prvkem rozvoje letiště. Proto ČSL připravuje rozšíření dráhového systému letiště formou realizace nové paralelní dráhy RWY 06R/24L.

Letiště Ostrava, Brno a Karlovy Vary budou i nadále sloužit jako regionální letiště a letový provoz se nebude nijak výrazně měnit. V letní sezóně se na letištích Ostrava a Brno bude projevovat nárůst provozu díky charterovým letům cestovních kanceláří. S větším rozšiřováním těchto letišť se neuvažuje, protože jejich odbavovací i dráhová kapacita je i do budoucna postačující.

7. Závěr

Z provedených analýz letecké dopravy v České republice jednoznačně vyplývá, že majoritní podíl má letiště Praha-Ruzyně. Jeho význam jako letecký uzel pro střední a východní Evropu stále posiluje a vstup ČR do EU tento trend upevní. Nárůst letového provozu a počtu odbavených cestujících to jednoznačně dokazují.

Na regionálních letištích Ostrava, Brno a Karlovy Vary je zaznamenán poměrný pokles provozních výkonů v posledních letech v porovnání s letištěm Praha-Ruzyně, které naopak má rostoucí trend. Lze však předpokládat, že v několika příštích letech význam regionálních letišť mírně poroste v důsledku celkového zvýšení letového provozu v ČR.